

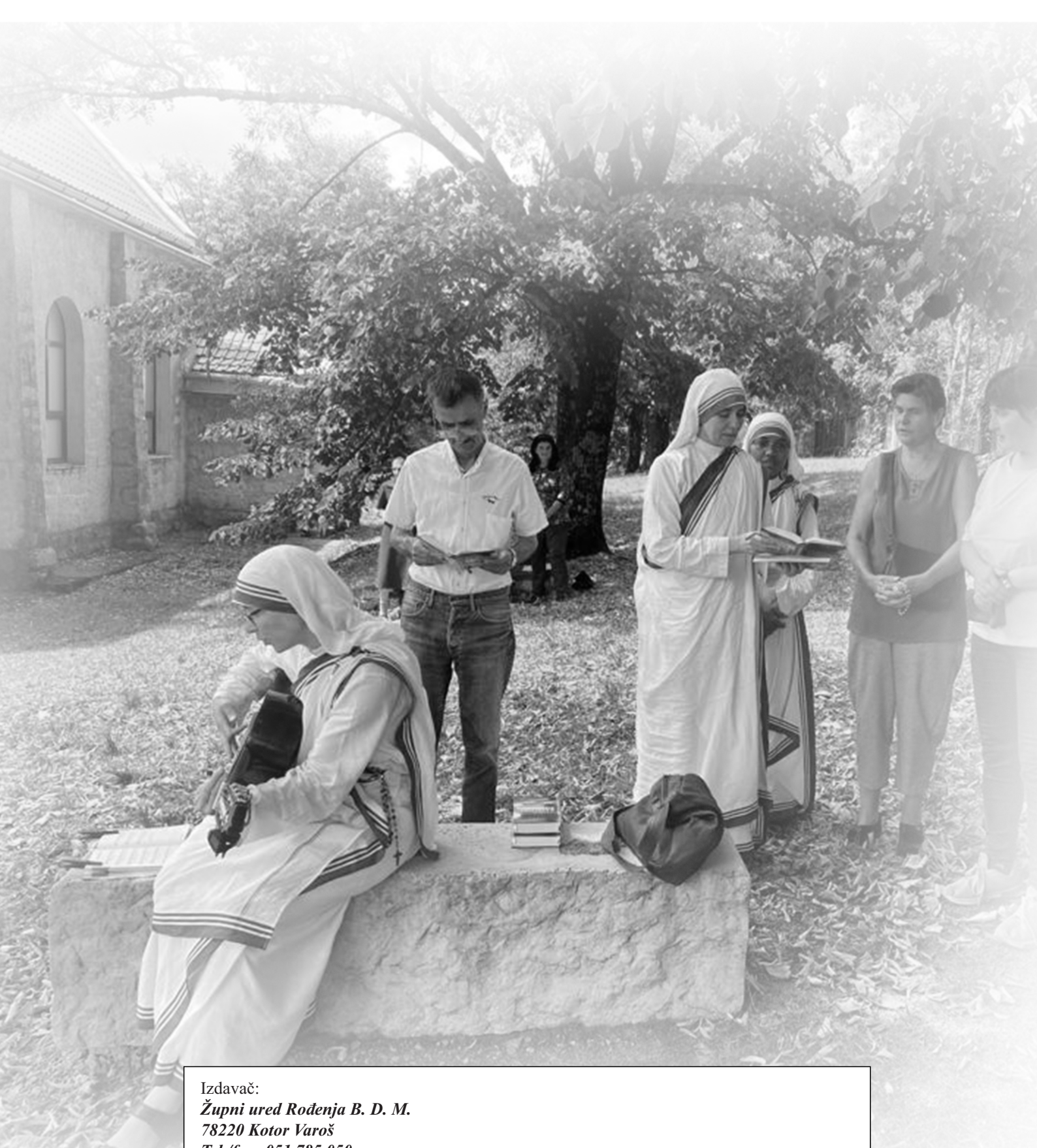

Broj 131. kolovoz, 2022.

GLASNIK

Kotorvaroškog kraja

Izdavač:

Župni ured Rođenja B. D. M.

78220 Kotor Varoš

Tel./fax: 051 785 050

E-mail: mladi-kotorvaros@blic.net

www.kotorvaroskadolina.com

Redakcija: **Viktorija Barišić, Luca Koroman, fra Juro Aščić, fra Zoran Mandić, fra Anto Šimunović, fra Petar Karajica, fra Marko Bandalo, fra Stipo Marčinković**

Glavni urednik: **Fra Zoran Mandić**

Tehnička obrada: **Viktorija Barišić**

Tiraž: **300 primjeraka**

Tiska: **"JU Centar za kulturu, sport i informiranje" Kotor Varoš**

Ovogodišnji blagoslov polja

Blagoslov polja i sv. Mise na grobljima započeli smo 23. travnja 2022. godine na Jurjevo svetom misom i blagoslovom polja na groblju Slatini. Obredi blagoslova polja drže se od davnina po grobljima, tako da svako groblje ima svoj blagoslov. Lijepo vrijeme, želja za blagoslovom i grobovi, te otklanjanje različitih nepogoda, privukli su one koji drže do svetih običaja i uvjerenja da je Bog Stvoritelj, da sve uzdržava i svime upravlja.

U odnosu na protekle dvije godine (vrijeme korone) ova godina je bila izuzetno posječena. Najposjećenije groblje je bilo u Zabrđu.

Na grobljima gdje je bilo više vjernika nakon svetih misa i blagoslova je bio pripremljen ručak za sve nazočne a za to su se pobrinuli sami vjernici koji pripadaju određenom groblju uz pomoć ljudi koji vode glavnu brigu o grobljima.

Misa i blagoslov nije bila na groblju u Viševicama jer nitko od vjernika nije došao.

Hvala svima koji su sudjelovali na uređenju i čišćenju te u pripremi ručka za „užinare“.

Viki

Krizma u Vrbanjcima

U subotu 28. svibnja, šestoro krizmanika, nakon priprave primili su sakrament sv. krizme: Pero, Juro i Ivana Marić, Marko i Mirjana Bjelobrk i Tomislav Piličić. Svi iz župe Vrbanjci.

Sveto misno slavlje predvodio je msgr Franjo Komarica, banjolučki biskup uz koncelebraciju župnika Fra Zorana Mandića, fra Ante Šimunovića, fra Petra Karajice i vlč. Marka Vidovića.

Nakon pozdravnih riječi koje je župnik uputio biskupu Franji i nazočnima, pozdrave su izrekli i krizmanici

koji su istaknuli kako će, unatoč čestim pojavama udaljavanja mladih od Crkve nakon primanja sv. krizme, nastojati surađivati s Duhom Svetim i njegovim darovima kako bi služili Bogu i narodu.

U prepunoj crkvi biskup Franjo je nazočnima protumačio nedjeljna čitanja, te je ohrabrio krizmanike, njihove roditelje i kumove. Naglasio kako je dan sv. krizme jedinstven i neponovljiv. "On je sedmerostruki dar, samo jednom u životu se prima, s pečatom dara Duha Svetoga", dodao je banjolučki biskup.

Osvrćući se na nedjeljno evanđelje u kojemu Isus zapovijeda učenicima da se međusobno ljube, naglasio je kako je *ljubav* jedini prepoznatljiv kršćanski znak u svijetu. "Ljubav prema Bogu i bližnjima. Biti kršćanin znači biti svjedok Božje ljubavi u svijetu. Od kršćana se traži da svjedoče Božje riječi, istinu i ljubav. To je jedini način da naši suvremenici preko nas danas Isusa susretnu u živo, licem u lice", zaključio je biskup Franjo. Također svima nam je posvijestio da se naša vjera u kotorvaroškom kraju ispovijeda više od 15 stoljeća.

Uslijedila je, potom, ispovijest vjere te podjeljivanje sv. krizme.

Nakon euharistijskog slavlja, druženje je nastavljeno u župi i u kućama krizmanika.

Sveti Leopold

U četvrtak, 12. svibnja 2022. godine proslavili smo sv. Leopolda Bogdana Mandića u filijalnoj crkvi u Zabrdju. Misno slavlje predvodio je fra Anto Šimunović uz koncelebraciju fra Zorana Mandića i fra Jure Tokalića. U prigodnoj propovijedi fra Anto je istaknuo lik i djelo sv. Leopolda. Iako tijelom neugledan i odbačen od braće sv. Leopold će postati ispovjednik kojemu će se slijevati mnoštvo ljudi po riječi utjehe i ohrabrenja u sakramentu pokore. Dolazili su mu obični, ugledni i moćni ljudi onoga vremena. U susretu s njim, ljudi su doživljavali što znači susret s ljubavlju i milosrđem i od njega su odlazili bitno drugačiji. Nakon svete mise vjernici su ostali "kao nekada" u prijateljskom druženju.

Tužna obljetnica

U nedjelju, 12.6. 2022. u Kotor Varošu kod spomen-obilježja, dostojanstveno i s pijetatom prema žrtvama, obilježena je 30. obljetnica početka otpora i borbe Hrvata kotorvaroške doline. Vijenac je položio generalni konzul Zoran Piličić zajedno s predstavnicima udruga kotorvaroških Hrvata. Ova obljetnica i komemoracija hrvatskim žrtvama, kako je istaknuo župnik župe Kotor Varoš Zoran Mandić "nije i ne smije biti pozivanje na mržnju, nego molitva za

pokoj duša tih žrtava i čuvanje spomena na njihov život i smrt". U prigodnom govoru, generalni konzul Zoran Piličić je istaknuo: "174 ubijena Hrvata, nekoliko stotina ranjenih i zatočenih te tisuće prognanih trajna su obveza nama živima da čuvamo sjećanje i spomen na njihovu žrtvu kako se nešto slično nikada više ne bi dogodilo".

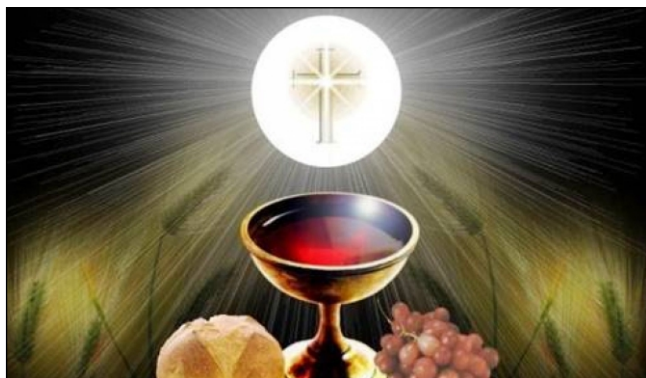
Zoran Piličić

Tijelovo

Znak svetkovine Presvetoga Tijela i krvi Kristove, Tjelova, - Brašančeva: u cijelome svijetu jesu velike tijelovske procesije. Ova svetkovina se slavi četvrtkom nakon Nedjelje Presvetoga Trojstva ili deveti četvrtak nakon Uskrsa. Uz Veliku Gospu, Svi Svete i Božić jedina svetkovina koja dolazi izvan nedjelje (ostalo su blagdani).

Mi smo kao i svake godine na Tijelovo slavili sv. misu u kotorvaroškoj crkvi. Okupio se veći broj vjernika (vidjelo se da su mnogi došli iz inozemstva). Misno slavlje predvodio je fra Zorana Mandić.

Taj dan imali smo i blagoslov polja i sv. misu na groblju Draguljići gdje se okupilo 20ak vjernika.

Viki

Studijsko putovanje u Mostar

Na studijskom putovanju koje je bilo organizirano 7 i 8. lipnja 2022, godine posjetili smo Mostar. Putovanje je bilo organizirano u okviru Caritasa Bosne i Hercegovine u suradnji s Caritasom biskupije Banja Luka i Caritasom biskupija Mostar-Duvno i Trebinje-Mrkan, zahvaljujući sredstvima Biskupske konferencije Sjedinjenih Američkih Država.

Putovanje je bilo za župnike i volontere župnih Caritasa s područja banjolučke biskupije.

Na vrijeme smo stigli. U Emausu nas je dočekala gospođa Dijana, zaželjela nam dobrodošlicu i smjestila nas u sobe. U blagovaonici, uz ljubaznu kuharicu i domaćicu, sačekali smo i ostale sudionike ovog putovanja. Vlč. Žarko Ošap nas je blagoslovio prije ručka.

U prostorijama Caritasa nas je s osmijehom dočekao vlč. Željko Majić koji nas je upoznao s osnutkom i aktivnostima Caritasa.

Nakon upoznavanja s radom Caritasa krenuli smo prema Caritasovom domu za starije u Betaniji kod Čapljine. Tu su nas dočekali ravnatelj i glavna sestra te upoznali kakvi pacijenti borave u domu kao i njihov rad. Svi sudionici oduševili su se radionicom za osobe s invaliditetom BETLEHEM, gdje smo mogli vidjeti njihove radove. Koliko lijepih i krasnih stvari ti ljudi urade. Kako je ovo sve dobro organizirano!

Uspjeli smo nakratko otići i do slapova Kravice, a

potom smo stigli u župu Presvetog Srca Isusova u Studencima. Dočekao nas je don Ivan Perić koji nas je upoznao sa župnom zajednicom te njihovim konkretnim aktivnostima na polju Caritasa i rada s mladima. Poslije svete mise domaćini su nas ugostili krasnom večerom. Umor je učinio svoje i jedva smo čekali doći u sobe i odmoriti se.

Sutradan poslije svete mise i doručka uputili smo se u župu sv. Ivana Apostola u Mostaru. Tu nas je dočekao vl. Ivan Turudić. Župnik nas je upoznao s nastankom župe i pastoralnim radom župe. Djevojke koje rade u župnom Caritasu su predstavile karitativne akcije koje se provode u župi a mene je posebno dotakla mlada Jelena Šutić koja je pokrenula inicijativu „Pomozi mojoj nevjeri“. U kratkom opisu koji nam je dala i aktivnostima koje je provodila sama bili smo oduševljeni. Način kako je to ona osmislila i njezin rad vrijedni su svake hvale. Kamo sreće da imamo više Jelena svi u svojim sredinama. Jedno prekrasno mlado stvorenje koje u sebi ima toliko volje, entuzijazma, upornosti da zamisli provede u djelo.

Na kraju završetka našeg putovanja uspjeli smo otići do starog mosta i krenuti kući u Kotor Varoš.

Jedno lijepo i nezaboravno druženje. Hvala našim domaćinima, a hvala i Ivi Samardžić koja je brinula o svima nama. Zbilja smo uživali.

Viki

Hodočašće Sv. Ivi u Podmilačje

Ovogodišnje hodočašće okupilo je 168 hodočasnika, štovatelja svetoga Ivana Krstitelja. Okupili smo se u župnoj crkvi u Kotor Varošu, gdje nam je fra Marko Bandaloudjelio hodočasnički blagoslov. Zatim smo krenuli put Sokolina, ujedeno i prvom odmoru hodočasnika, gdje

smo slavili svetu misu a potom se odmorili i okrijepili obrokom kojim nas je počastio fra Pero Karajica. Nastavili smo put prema Ugru. Prije Živinica počastio nas je pitama fra Juro Tokalić i hladnim pićem, a u samim Živinicama tradicionalno nas već dugi niz godina hladnim pićem časti firma Laser iz Zagreba. Nastavili smo put prema prvom prenoćištu na Ugru. Uz put opet častio nas je Rode iz Zabrdja, a tu je bio i Fikret sa svojim prepunim kombijem hladnog pića i

vruće kave. Sljedećeg smo jutra, preko Orašca i Ranč planine, krenuli put Podmilačja. Na Ranču kod Tromeđe dočekao nas je grah – ručak koji tradicionalno već godinama pripreme načelnik općine Dobretići gospodin Ivo Čakarić i naš fra Juro Tokalić sa ekipom. Ovo hodočašće je bila prilika za osobne molitve i pobožnosti, kao i zajedničko moljenje križnog puta. Iako je teško i naporno, kada se krene u zajedništvu s drugim hodočascima, u tom posebnom ozračju koje te ponese, ne osjeti se umor i da su noge teške. Jer, samo hodočašće je u sebi žrtva koja te potiče na odricanje, trud, zahvalnost i ljubav, kao i ulazak u tišinu, jer nam Bog u tišini progovara.

Poseban je osjećaj kada se spuštamo niz Grabež moleći kunicu svetog Ive, zaboravljamo svu težinu puta, i zahvalni na Božjoj milosti, radosnog duha silazimo u Svetište onoga kojega je i sam Isus proglasio „najvećim rođenim od žene.“

Moramo priznati da su naši prvi odlasci sv. Ivi bili skromniji i teži. Sada je puno lakše, zahvaljujući dobroti naših Kotorvarošana koji nas cijeli put prate, voze naprtnjače i vreće te donose piće.

Hvala i župniku fra Zoranu koji je svojim vedrim duhom i humorom pomogao da zaboravimo umor. Nadamo se da je ovo hodočašće donijelo mir i u nama potaknulo želju da još revnije nasljedujemo Gospodina.

Petrovo

Blagdan sv. Petra i Pavla slavimo u Bilicima. Uvijek gledamo da to bude subota dan koji je najbliži Petrovu da bi štovatelji i mještani mogli doći na misu. Ove godine na lijep i sunčan dana 25.06.2022. godine

na groblju u Bilicima skupio se veliki broj Bilićana i ostalih štovatelja sv. Petra i Pavla. Prije početka sv. Mise okupili smo se oko centralnog križa u groblju i upalili svijeće i pomolili se za sve naše Bilićane, a posebno za one koji položiše svoje živote prije 30 godina za našu slobodu. Misno slavlje predvodio je fra Marko Bandaloudzel uz koncelebraciju fra Zorana Mandića i fra Pere Karajice. U propovijedi fra Marko je oslikao likove ove dvojice Velikana crkve i istaknuo njihovu ulogu u nastanku crkve i širenju radosne vijesti.

Ove godine se navršilo 30 godina kako je spaljeno selo i kako su mnogi mještani nastradali.

Na kraju svete mise za sve prisutne pripremljen je ručak, a mnogi su Bilićani otišli svoje kuće. U Bilicima ima već nekoliko obnovljenih kuća, Bilice su dobile i struju a jedan dio puta prema Bilicima asfaltiran.

Dolazak Fra Jure

U naš kotorvaroški kraj krajem mjeseca srpnja stigao je novi svećenik fra Juro Aščić. Provincija Bosne Srebrene u lipnju ove godine imenovala ga je za župnika župe Sokoline i upravitelja župe Vrbanjci. Fra Juro je došao iz Jajca a rodom je

iz Dobretića.

Fra Juro će stanovati u župi Kotor Varoš. Zajedno ćemo ako Bog da pastoralno djelovati u sve tri župe. Fra Juri izražavam dobrodošlicu.

Mlada nedjelja u Sokolinama

Kao i svake Mlade nedjelje i ove, 31.07.2022. godine, imali smo svetu Misu u Sokolinama. Lijepo vrijeme je pozvalo vjernike da se upute ka Sokolinama. Iznenadjenje su bile časne sestre ženske redovničke zajednice Misionarke ljubavi, .Majke Tereze koje su pohodile župu Sokoline. Njih četiri su stigle iz Banja Luke i animirale crkveno pjevanje pod sv. Misom. Nakon sv. Mise zadržale su se u razgovoru sa vjernicima, te istima podijelile krunice. Na svom putu ka Banja Luci poželjeli smo im da ih Gospa Sokoljska prati i čuva na njihovom djelotvornom putu ljubavi.

Viki

Katina 18. - rođendan

Kata Šimunović rođena je 22. lipnja 1942. godine u Zabrđu od roditelja Marka (Šabana) i Ivke Topalović. Najstarije je dijete od 7 braće i sestara. Godine 1961. godine udala se za Ivana Šimunovića i zajedno s njime na svijet donosi šestero djece i Najstariji Ilija i najmlađi sin Stipo umiru sa 3 mjeseca starosti, a Anto, Ivka, Slavica i Marko sretno djetinjstvo provode sa svojom majkom, dok muž Ivan u to vrijeme radi u Njemačkoj kao i mnogi drugi. Kata ostaje sa svekrom, svekrvom i sa svojom djecom u Zabrđu. Živjelo se sretno i radilo se s lakoćom i voljom. Kata se posvetila kućnim obvezama i zemljoradnji. Nažalost 1977. godine joj umre muž. Kata ostaje sama sa svojom djecom i sa svekrom i svekrvom. Zajedničkim snagama nastoje prebroditi sve muke i nevolje

koje im je život priredio.

Godine 1987. godine umiru joj svekar i svekrva, a 1992. godine ratna zbivanja ju prisile da napusti svoj dom. Sklonište pronalazi u Požegi (RH), Austriji i Njemačkoj. Progonstvo i odlazak s kućnog praga teško joj pada i ona odlučuje 2000. godine vratiti se u svoje selo. Polako i strpljivo obnavlja svoj dom i uživa u tome. Vjeruje da joj je tu najljepše i diše punim plućima kod svoje kuće. Svim ljudima dobre volje vrata njenog doma su otvorena. Tako je ona 9. srpnja sa svojom djecom, familijom i prijateljima proslavila 80.-ti rođendan. Rođendansko slavlje je željela proslaviti baš ispred svoje kuće i tu želju smo joj i ispunili. Sretni smo jer ju imamo. Neka nam živi još dugo u zdravlju i veselju!

Život Hrvata kotorvaroške doline u vrijeme pandemije i bremenite političke i gospodarske situacije u BiH

Slaveći Božić i Novu godinu 2021., svi smo s optimizmom i radošću gledali u 2022., očekujući završetak dvije teške pandemijske godine i svih posljedica koje je ta bolest donijela cijelom čovječanstvu. Međutim, kao i uvijek, realnost je nešto drugačija od naših očekivanja. Godina 2022. donijela je izvjesno poboljšanje u pogledu pandemije, ali s druge strane događa se opet nešto neočekivano i neželjeno – ruska agresija na slobodnu i neovisnu državu Ukrajinu. Iako se razvoj takvog scenarija činio nevjerojatan, surova stvarnost nas, po tko zna koji puta, ponovno „spušta na zemlju“ i kazuje koliko čovjek u sebi krije rušilačkih nagona, koji vode degradaciji ljudskosti i humanosti.

Cjelokupna ta teška i bremenita situacija, od pandemije, gospodarske krize pa do prijetnje rata globalnih razmjera, neminovno je utjecala i utječe na ionako kompleksnu i složenu situaciju u Bosni i Hercegovini. Svjedoci smo već višedesetljetnog sukobljavanja političkih i drugih ideja oko unutarnjeg uređenja BiH, što neminovno ostavlja posljedice na standard i život građana i naroda u BiH.

Sam rat devedesetih devastirao je život i bitak naroda u BiH, a poglavito Hrvata, koji su se prepolovili u odnosu na prijeratne brojke. Završetkom rata svi su očekivali bolji i kvalitetniji život, bolju budućnost za svoju djecu, mir i stabilnost. Nažalost, i trideset godina poslije ratnih zbivanja, situacija nije ništa bolja, dapače mnogi će reći kako nikada nije bilo gore.

U cijelom tom kontekstu zbivanja na strateškoj i najvišoj političkoj i gospodarskoj razini ni male sredine na mikro razini, kao što je to naš Kotor Varoš, ne mogu biti izolirani otoci. Negativni refleksi i posljedice zbivanja na globalnoj i državnoj razini ostavili su i ostavljaju teške posljedice i na život Hrvata u Kotor Varošu.

Rat i posljedice rata

I trideset godina poslije rata vidljive su u Kotor Varošu teške posljedice ratne kalvarije hrvatskog naroda. Od prijeratnih preko 11000 Hrvata sada ih stalno na području Kotor Varoša živi nešto preko 150. Uglavnom je to stariji živalj, dok mladi ljudi, ne videći perspektivu života u Kotor Varošu, bolji život za sebe i svoju djecu traže negdje drugdje u „bijelom svijetu“. Organizirana obnova kuća i uništene hrvatske imovine je vrlo spora, neadekvatna i nedostatna. Brojne spaljene kuće i zgarišta i dalje stoje kao nijemi podsjetnik na devastirajuća i razarajuća ratna zbivanja. Mnoga hrvatska sela u potpunosti su razorena, opustošena i bezživotna. Svijetla točka je obnovljena župna crkva koja poput lučonoše okuplja župljane i stanovnike Sokolina i Viševica.

Međutim, usprkos svemu tome i teškoći življenja, Hrvati iz kotorvaroške doline nikada se nisu predavali očajavanju i žalovanju, nego su se borili za sebe, svoju obitelj i svoj narod kada god je bilo najteže. Tako je bilo za vrijeme rata, a tako je i sada, u vremenu poraća i života još uvijek opterećenog posljedicama rata i neriješene političke situacije u BiH.

Hrvati iz Kotor Varoša ne zaboravljaju svoju nedavnu tešku prošlost, kalvariju i stradanje tijekom teških borbi za očuvanje svojih stoljetnih ognjišta. Obilježena su i obilježavaju se sva ključna događanja iz bremenitih i krvavih ratnih godina. Posebno se to odnosi na samu okupaciju Kotor Varoša 11.

lipnja 1992. i početak borbe Hrvata za opstanak na svojim ognjištima te konačni progon Hrvata u listopadu 1992. Istodobno s teškim i krvavim borbama za vlastiti opstanak u Kotor Varošu, Hrvati iz kotorvaroške doline borili su se i na brojnim drugim frontama diljem BiH. Poseban doprinos dali su u obrani Jajca i Dobretića na području Pugarja u ljeto 1992. U znak zahvalnosti za svoj doprinos toj borbi općina Dobretići je dana 1. kolovoza 2021. donijela odluku da se glavna ulica u Dobretićima nazove Ulica kotorvaroških branitelja.

I ove godine smo se, kao i svake dosadašnje, prisjetili i iskazajipijetet svim hrvatskim žrtvama i braniteljima svojih domova. Posebnost ove godine je u tome da se 2022. obilježava 30 godina od svih ključnih i prijelomnih zbivanja iz 1992., koja su obilježila ne samo život Hrvata u Kotor Varošu nego i u cijeloj BiH.

Dana 5.4.2022. obilježili smo polaganjem vijenaca i paljenjem svijeća kod spomen obilježja poginulim braniteljima u Kotor Varošu 30. obljetnicu utemeljenja HVO-a, koji je 8. travnja 1992. osnovan kao jedina organizirana hrvatska vojna snaga i formacija, sposobna u tom trenutku jamčiti opstanak i opstojnost hrvatskog naroda u BiH.

Dana 12.6.2022. obilježili smo 30. obljetnicu najtežeg trenutka za Hrvate iz Kotor Varoša, dana kada je prije 30 godina, u rano jutro 11.6.1992., okupiran Kotor Varoš i kada su Hrvati, ne priznavajući nikakvu silu niti teror, započeli s obranom svojih stoljetnih ognjišta. U spomen na te teške trenutke i u znak sjećanja na poginule i ubijene Hrvate položili smo vijence i upalili svijeće kod spomen obilježja u dvorištu župne crkve u Kotor Varošu. 174 hrvatska života položena na oltar obrane svojih domova i uklesana u vječni kamen spomen obilježja zaslužuju trajno sjećanje sviju nas.

Dana 25.6.2022. u Bilicama smo proslavili blagdan sv. Petra i Pavla i obilježili 30. obljetnicu herojske obrane i teškog stradanja ovog hrvatskog naselja. Zapalili smo i položili svijeće kod Središnjeg križa u spomen na 13 Bilčana, koji su 23.6.1992., nakon napada višestruko brojnijeg neprijatelja, položili svoje živote u obrani svojih domova. Njihova žrtva zalog je izgradnje bolje budućnosti, koja niče na zgarištima i ostacima njihovih spaljenih i uništenih domova.

Poseban dan koji se u Kotor Varošu obilježava i komemorira je 17. listopada 1992., kada nekoliko tisuća preostalih Hrvata u Kotor Varošu biva prognano i protjerano iz svojih domova. Hrvati kotorvaroške doline nikome nisu dali povoda za progon i stradanje kojemu su bili izloženi, a njihova žrtva i kalvarija bit će trajna mrlja na savjesti onih koji su to napravili. Svake godine u mjesecu listopadu se ti ključni i presudni trenuci obilježavaju kod Baščinske spilje, mjesta

odakle su tužne kolone prognanih Hrvata krenule u neizvjesnost, i u Kotor Varošu, kod središnjeg Spomen obilježja svim stradalim i poginulim Hrvatima. I ove godine, u subotu, 15. listopada 2022., s posebnim pijetetom i dostojanstvom obilježiti će se 30. godišnjica za Hrvate iz Kotor Varoša najbolnijeg i najstrašnijeg trenutka, trenutka progona i napuštanja svojih domova i odlaska u nepoznato. U znak sjećanja na taj progon i stradanje dužni smo u što većem broju dolaziti toga dana u Kotor Varoš kako bi odali počast najvećoj žrtvi Hrvata iz kotorvaroške doline. Sjećanje i obilježavanje tih tragičnih događaja obveza su sviju nas, prije svega zbog onih koji su dali najveću žrtvu - svoj život. Sjećanje i nezaborav jedino su jamstvo da se takvi tragični događaji neće ponoviti.

Očuvanje hrvatskog duha, vjere i optimizma

Dvogodišnje razdoblje pandemije korone i svih mogućih ograničenja koje je ona donijela otežala je komunikaciju i kretanje Hrvata iz Kotor Varoša, naročito onih koji žive izvan BiH, a običavali su često dolaziti i obilaziti svoje roditelje i najbliže te održavati svoja imanja. U tom, za Hrvate koji stalno žive u Kotor Varošu, teškom razdoblju puno je pomogla kotorvaroška župna zajednica i župnik fra Zoran Mandić. Skoro svakodnevno bili su u kontaktu sa župljanima, pogotovo starijima, bolesnima i nemoćnima. Pomagali su im po pitanju zdravstvene skrbi i svakodnevnog života. Isto tako bili su u kontaktu s njihovom rodbinom, koja nije mogla zbog ograničenog i zabranjenog kretanja dolaziti u Kotor Varoš, kako bi zajedno i u dogovoru našli najbolja rješenja.

Usprkos svemu tome nastojalo se ne predati malodušnosti, nego naprotiv, živjeti i dalje životom punim optimizma i vjere u bolje sutra. Hrvati i župljani kotorvaroške doline nastavili su sa svim svojim dotadašnjim aktivnostima. Uz sva prisutna ograničenja, održavale su se misr i pastoralni rad koja puno znače našem narodu i koja im neizmjereno pomažu u njihovoj duhovnoj jakosti, jačini i stabilnosti. U dvije pandemijske godine (2020/21) obilježeni su i proslavljeni Božić, Uskrs i svi ostali kršćanski blagdani. Prve i najteže pandemijske godine (2020.), župna crkva u Kotor Varošu za vrijeme mise polnoćke uoči Božića bila je prepuna nas kotorvarošana, kako onih koji stalno tu žive tako i onih mnogobrojnih, koji su unatoč skoro nemogućem kretanju preko granica, našli načina da dođu u svoj rodni kraj. Dokaz je to nepokolebljivog i neslomljivog duha kotorvaroških Hrvata. Isto je bilo i za vrijeme još jednog velikog kršćanskog blagdana – Uskrsa, kada su brojni Hrvati uskrsne blagdana proveli na svome ognjištu i sa svojim najbližima u Kotor Varošu. I ostali kršćanski blagdani, pogotovo blagdan Velike

Gospa, blagdani sv. Roka i sv. Franje, koji se tradicionalno posebno obilježavaju i slave u Kotor Varošu, proslavljeni su, usprkos koroni, dostojanstveno i s radošću, kao i svake godine. Na svetoj misi ma Veliku Gospu u Sokolinama okupio se veliki broj vjernika, ne samo iz Kotor Varoša nego i okolnih župa, pogotovo iz nama bratske i prijateljske župe Dobretići i Jajca. Misa na Rokovu grobljuje okupila brojne župljane i vjernike uz sve popratne manifestacije i aktivnosti koje se zbivaju tih dana u Kotor Varošu. Posebno mjesto u srcima Hrvata, vjernika iz Kotor Varoša, ima blagdan sv. Ive, kada brojni hodočasnici iz Kotor Varoša tradicionalno svake godine, pa i ovih pandemijskih godina, hodočaste jednom od najstarijih i među hrvatskim vjerničkim pukom najomiljenijem i najposjećenijem svetištu u BiH - Svetištu Sv. Ive Krstitelja u Podmilačju.

Borba za bolju budućnost i vjera u bolje sutra

Iako sadašnjost, kao što to nije bila ni prošlost na ovim prostorima, nije ružičasta niti daje naznake značajnijeg boljitka, vjere u bolje sutra i optimizma ne nedostaje. Hrvati nisu klonuli duhom niti su se predali pesimizmu ni u puno težim okolnostima, tako da i sada uspravno i ponosito gledaju na budućnost, vjerujući kako samo svojim radom i pouzdanjem u vlastite sposobnosti mogu izgraditi svjetlije sutra za sebe i svoje potomke.

Svakodnevno se čine naponi kako bi se osigurao minimum osnovnih uvjeta za dostojanstven život preostalih Hrvata u Kotor Varošu i onih koji dolaze obnavljati svoju porušenu imovinu. Uz problem nedostane i spore obnove, koja je usporena visokom birokratizacijom i administracijom te nedostatkom sredstava za tu namjenu, Hrvati se susreću i s višegodišnjim problemom krađe i nelegalne sječe hrvatskih šuma te daljnjim devastiranjem njihove imovine. Eklatantan primjer takve devastacije su Orahova i područje Podbrđa/Zabrđa, gdje se naočigled ljudi koji tu žive, šuma nelegalno sječe i odvlači dalje. Višekratno se upozoravalo najodgovornije u entitetu RS na taj problem, međutim s vrlo malo učinka jer je taj problem devastiranja i nelegalne sječe šuma uzeo velikog maha u cijelom entitetu RS. Problem krađe i nelegalne sječe šuma dignut je i na međudržavnu razinu, između BiH i RH, sve s namjerom da se u budućnosti to prekine ili znatno smanji. Posljedica takve devastacije šumskog blaga je i uništavanje pristupnih puteva te nastajanje brojnih klizišta čime se uništava i vodovodna i ostala infrastruktura, koja je od ključne i životne važnosti za Hrvate. Nastavit će se i dalje inzistirati kod najviših dužnosnika i organa vlasti u RS-u kako bi se maksimalno spriječila daljnja devastacija i uništavanje hrvatske imovine.

U više navrata o svemu tome, kao i o ostalim temama od interesa za život Hrvata, razgovaralo se i s načelnikom općine Kotor Varoš Zdenkom Sakanom. Tom prigodom ukazalo mu se na probleme s kojima se susreću Hrvati i zatražilo više pozornosti i pomoći po tim pitanjima. Značajnu ulogu u svemu tome ima i treba imati i Republički sekretarijat za raseljena lica i migracije, koji je dao potporu za realizaciju nekoliko projekata. Međutim, sve to i dalje nije dovoljno jer su potrebe ogromne, a sredstva pomoći i potpore nedostatna. S ciljem daljnjeg jačanja potpore infrastrukturnim projektima, a naročito povećanju i ubrzanju procesa obnove porušenih kuća, višekratno se razgovaralo i s odgovornim osobama u Sekretarijatu za raseljena lica i migracije RS-a, pri čemu je zaključeno da će se učiniti sve što je moguće, uz naglasak da su sredstva u budžetu za tu namjenu vrlo mala, a međunarodna pomoć je, također, iz godine u godinu sve manja.

U proteklom periodu su sinergijskim i zajedničkim naporima hrvatskih političkih predstavnika, župnika i župne zajednice te raseljenih kotorvaroških Hrvata učinjeni maksimalni naponi kako bi se u izvjesnoj i mogućoj mjeri poboljšali uvjeti za dostojan i dostojanstven život Hrvata. Realizirani su neki infrastrukturni projekti, kao što su to asfaltiranje dodatne dionice puta prema Bilicama, obnova određenog broja kuća, djelomično rješavanje problema nedozvoljenog odlaganja otpada i sl. Mnogi su mještani u svojim selima, osobnim zalaganjem i financiranjem, pokrenuli i realizirali neke akcije i projekte kojima će pokušati poboljšati uvjete života u svojim mjestima. Ono po čemu se Kotor Varoš može posebno ponositi i biti svijetli primjer i ostalima je održavanja i čuvanje naših groblja. Sva su groblja uređena, zaštićena i lijepo održavana, isključivo zahvaljujući entuzijazmu, radu i volji naših ljudi koji ne žale ni svoga vremena ni novca da vječna počivališta svojih najmilijih drže uređenima.

Sve učinjeno dakako nije dovoljno, ali moramo znati i biti svjesni da okolnosti i ozračje u kojima Hrvati žive nisu najbolji i puni su ograničavajućih faktora, koji i uz najbolju volju i napore onih koji žele nešto učiniti i napraviti, predstavljaju prepreku u stvaranju boljih uvjeta za život Hrvata. Osobni i pojedinačni naponi su hvale vrijedni i pokretačka snaga, ali jedino jamstvo u tom nastojanju i borbi za bolji život je zajedništvo i sinergija svih Hrvata iz Kotor Varoša. To je ono čega nikada nije dovoljno i čemu uvijek moramo težiti što više jer samo organiziranost, zajedništvo i jedinstvo daju snagu i moć da se u ovim teškim vremenima možemo izboriti za bolje i svjetlije sutra.

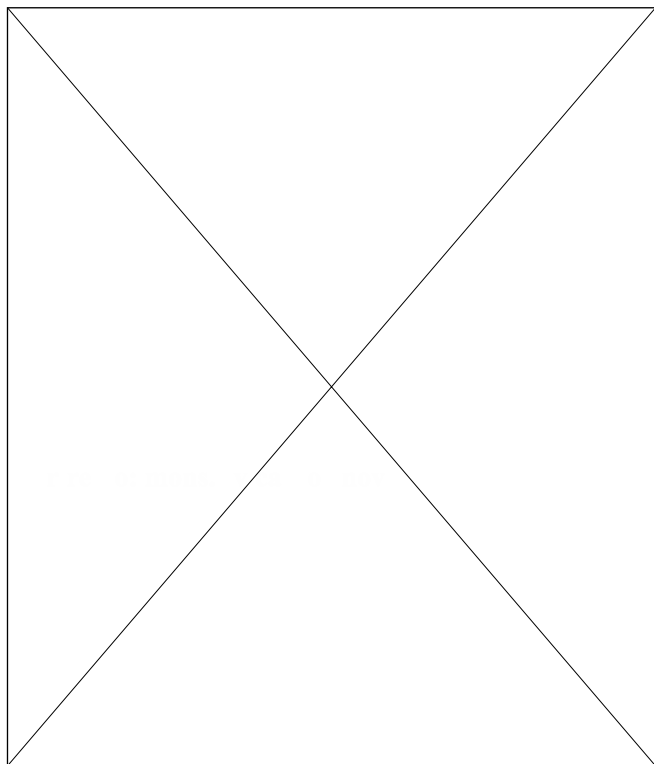
Zoran Piličić

Katolici u kotorvaroškom kraju

Vjerski život i narodni običaji

Osim nedjelje kao dana Gospodnjeg misom, molitvom i počinkom svetkuju se mnogi drugi blagdani. Posebice su to božićni, uskrсни, duhovski te blagdani zaštitnika pojedinih župa: kotorvaroške Male Gospe, sokolske Velik Gospe i vrbanske sv. Franjo Asiški. Posebno svečano slavi se od davnina svetkovina sv. Roka, a od nedavno i sv. Leopolda Mandića. Uz prvu svetkovinu vezan je godišnji vašar i općenarodno slavlje u kojem ne sudjeluju samo katolici nego i pravoslavci i muslimani. Ovo je prigoda kada se na okupu u jednom danu nađe najviše Kotorvarošana i kad dođe mnoštvo hodočasnika iz banjalučkog, jajačkog, travničkog i nekih drugih krajeva. Sami Kotorvarošani posebice rado hodočaste u Podmilačje sv. Ivi, u Dobretiče sv. Anti i u Presnjače sv. Ani. Ide se također sv. Anti na Petrićevac i sv. Ivi u Trapiste.

U posljednje vrijeme kada su mnogo bolje prijevozne mogućnosti, ide se mnogo dalje, primjerice, do Marije Bistrice, Olova i Sinja, a katkad i u druga inozemna poznata svetišta. Mnogi, posebice ženski svijet, prakticiraju pobožnost prvih utoraka, petaka i subota u mjesecu. U proljeće i jesen su mise po grobljima, kada se ujedno obavljaju

blagoslovi polja. Običaj je da se tom prigodom rođaci, prijatelji i poznanici pozivaju na „užinu“.

Negdje se u svim katoličkim obiteljima kotorvaroškog kraja neizostavno obavlja zajednička obiteljska molitva ujutro, navečer i pred početak svakog objeda. Na poljima, kada bi se zvono začulo, prekida se posao da bi se izmolio Anđeo Gospodnji. Danas više nije tako, jer je moderni ritam života razbio obitelj i mnogima onemogućio zajednički život. Međutim, ima često i drugih razloga zbog čega se više ne obavlja zajednička molitva kao nekoć. Općenito govoreći intenzivnije se živi sakramentalnim životom: češće se primaju sakramenti ispovijedi i pričesti, krštenje se obavlja s većom sviješću o njegovom značenju, na sakrament potvrde solidnije se priprema, ženidbi se ozbiljnije pristupa, sakramenti bolesničkog pomazanja prima se bez bojazni da je on ujedno i vjesnik smrti. Propovijed kao sastavni dio nedjeljnih i blagdanskih misa odgojno djeluje u pravcu moralno-vjerskog oblikovanja vjernika.

Osim toga većina djece i mladeži obuhvaćena je posebnom vjeronaučnom obukom, prilagođenom njihovim potrebama i uzrastu. U pojedinim župama povremeno se organiziraju tzv. pučke misije ili drugi oblici sastanaka, na kojima se stječe solidnija vjersko-moralna pouka. Od davnina je običaj da se za primanje sakramenta potvrde pripremaju ne samo krizmanici, nego i njihovi roditelji i kumovi. Nekoć su biskupa, kada bi dolazio krizmati, svečano dočekivali na ulazu u župu i pratili sve do crkve. Župnici su te pohode pažljivo bilježili u Kroniku župa ili u knjige krizmanika. Tako saznajemo da je od pohoda biskupa fra Augustina Miletića 1816. do dolaska Alfreda Pichlera 1961. bio 31 takav pohod u samoj kotorvaroškoj župi. U posljednje vrijeme biva to redovito svake četvrte godine. Još uvijek mi je u sjećanju dolazak biskupa Smiljana Čekade 1948, kada smo ga dočekali u Podbrđu s buketima poljskog cvijeća u rukama, više bosi nego obuveni, umiveni ali preskromno obučeni, s molitvom na usnama i vjerom u srcima. Bio je to veliki događaj u ovoj župi nakon završetka rata. Dirnut našim skromnim ali iskreno vjerničkim dočekom, te pozdravnim riječima Jakova Kovačića blagoslovio je ne samo nas, nego i odijela na nama.

S. Kovačić, Katolici u kotorvaroškom kraju, Svjetlo riječi, Sarajevo, 1989., str. 194.- 195.

FRA ZDRAVKO DADIĆ

Za provincijala Bosne Srebrene fra Zdravko Dadić izabran je ove godine. Rodio se u Gradačcu 8. svibnja 1966. od oca Pere i majke Kate r. Bošnjak. Osnovnu školu završio je u Tramošnici, Franjevačku klasičnu gimnaziju u Visokom (1981. – 1985.), novicijat na Bistriku (1985./1986.), filozofsko-teološki studij u Sarajevu (1987. – 1992.), za svećenika je zaređen 20. srpnja 1992. u Podhumu – Livno.

Bio je župni vikar u Vitezu (1992. – 2000.) s prekidom za liječenje poslije ranjavanja u Vitezu (21. prosinca 1993.). Gvardijan i župnik u Dubravama (2000. – 2006.), definitor, ekonom provincije i gvardijan u kući Provincijalata (2006. – 2009.).

Član je druge Sinode Zagrebačke nadbiskupije, prezbiterskog vijeća Zagrebačke nadbiskupije, Udruge đaka franjevačke gimnazije u Visokom i HKD Napredak u Zagrebu.

Od 2016. je pročelnik Vijeća za sakralnu umjetnost i građevinarstvo Provincije Bosne srebrene i predsjednik Nadzornog odbora Hko Kruh sv. Ante.

Na provincijskim Kapitulima 2016. i 2019. biran je za definitora, od srpnja 2019. je gvardijan Franjevačkog samostana svetog Ilije – Zagreb, a od 2009. je župnik župe B. D. Marije Anđeoske u Sesevskoj Sopnici – Zagreb.

Radio je u svim župama i kao ekonom provincije, na duhovnoj i materijalnoj obnovi. Dao je značajan doprinos u velikim građevinskim zahvatima u župama Dubrave i Sesevska Sopnica (obnova crkava i samostana) kao i u Visokom (sjemenište, samostan, Konvikt), te Sarajevo na Kovačićima i Koševu i u obnovi župne kuće u Olovu.

Fra Zdravko izabrani ste ove godine za Provincijala provincije Bosna Srebrene. Imate odgovornu i važnu službu. Provincija Bosna Srebrene je jedna od najvećih provincija u Franjevačkom Redu po broju redovnika. Možete li nam ukratko predstaviti Vašu Provinciju?

Provincija Bosna Srebrene je i dalje vrlo vitalna zajednica koja se uspješno nosi sa svim problemima koji nas sve skupa tište. Ona danas ima 2 biskupa, 268 svećano zavjetovane braće i 12 bogoslova. Jedan dio braće je u

mirovini, a ostali služe u 18 samostana i 70 župa u BiH, Hrvatskoj, Srbiji i Kosovu, 20 braće služe po europskim državama kao misionari, 4 u Australiji, 2 u Africi i 1 u Južnoafričkoj Republici. Imamo Franjevačku klasičnu gimnaziju u Visokom, Franjevačku teologiju u Sarajevu, Međunarodni studentski centar isto tako u Sarajevu. Sve su to naše institucije koje imaju za cilj ne samo naš opstanak nego našeg naroda na ovim prostorima. Za siromašne se brinemo preko naše Humanitarno karitativne organizacije Kruh sv. Ante, a u Slavonskom Brodu se preko „Zlatnog cekina“ posvećujemo djeci s poteškoćama u razvoju. Naša djelatnost ima vrlo širok dijapazon i obuhvaća niz aktivnosti u skladu s našim evanđeoskim i franjevačkim poslanjem brige za svakog čovjeka.

U Bosni franjevce narod zove ujacima. Fratre – ujake narod u Bosni voli i poštuje. Što Vi mislite koliko i kako ujaci zapravo rade s narodom po svojim župama? Jeste li Vi osobno zadovoljni angažmanom fratara u Bosni? Koji je Vaš stav o tome?

Naša braća su kroz više od 731 godinu djelovala neumorno i u kontinuitetu na ovim prostorima, živjeli usko povezani s ovim narodom, dijeleći s njime dobro i zlo i u teškim i neizvjesnim vremenima. Poučavali su ga i pomagali na svakojake načine, hrabрили ga i bodrili na putu života. Bili su tom ispaćenom narodu praktički sve: duhovne vođe, odgajatelji, liječnici, pisci, dušobrižnici – cijelim svojim bićem nosili su zajedno sa drugima sudbinu naroda ne izdvajajući se i ne postavljajući se iznad samoga naroda.

Što je imao narod, imali su i franjevci, ako je trpio narod, trpjeli su i franjevci, ako je bio progonjen narod, s njime su bili progonjeni i franjevci. Ta nas slavna povijest itekako obvezuje da i dalje hrabrimo svoje vjernike govoreći im kako nije sve tako crno, kako je ovo naša domovina u kojoj vrijedi živjeti. To će nam biti i glavna motivacija da se još više borimo i trošimo svoje energije nekada i za samo par starijih osoba koje su nam povjerene. Zahvalan sam braći na silnoj energiji i ljubavi koju imaju za nažalost vrlo često mali broj vjernika na župama.

Bili ste dugo godina u Zagrebu gdje ste pastoralno djelovali. Kakvo iskustvo nosite?

Djelovao sam u župi B. D. M. Anđeoske u Sesevskoj

Sopnici i u samostanu sv. Ilije u Zagrebu čak trinaest godina. Život i rad u toj župi bio mi je veliko i značajno iskustvo, jer se radi o zajednici u kojoj žive vjernici iz svih krajeva Hrvatske i Bosne i Hercegovine što s jedne strane predstavlja veliki izazov ali s druge strane to je i veliko bogatstvo. Iskustvo rada na takvoj župi i na teritoriju velike Zagrebačke nadbiskupije, interakcija sa zagrebačkim klerom, biskupima i ljudima iz društveno-političkog života grada Zagreba svakako me je obogatio i bit će mi na pomoć u radu koji me čeka i ovdje na dobrobit naših vjernika.

Ovo poratno vrijeme nosi za sve nas puno teškoća, nerazumijevanja kao i beznada. Osjećaj je kod mnogih da smo se svi izgubili u orijentaciji. Što mislite kako danas običnom čovjeku u Bosni dati nadu u bolje sutra? Svjedoci smo i sve većeg egzodusa mladih ljudi pa i čitavih obitelji u inozemstvo. Mnogi od njih govore da idu za boljim životom. Što biste mogli reći o tome!

Crkvanema ni poslanje ni zadatak aktivno sudjelovati u političkim procesima, no itekako ima obvezu i dužnost upozoravati na negativnosti u društvu i politici, upozoravati na zloupotrebu moći, dizati glas protiv korupcije i svih negativnih pojava u našem političkom i društvenom životu. Nastojat ću u svome djelovanju progovoriti i o tim temama a isto tako ukazivati kako je čovjek složeno biće koje ne živi samo od kruha i za zadovoljavanja samo materijalnih potreba. Za potpunu radost i bogat život čovjeku treba i ispunjena duša koja se puni ljubavlju prema drugom čovjeku, prema Bogu, činjenjem dobrih djela i pomaganjem onima kojima je pomoć najpotrebnija.

Oči mnogih naših vjernika uprte su u Crkvu. Kako danas predstavnici Crkve (biskupi, svećenici i redovnici) mogu nositi svjetlo u ovim tmurnom i burnim vremenima?

Već sam rekao kakao politika nije naše poslanje. No treba znati kako narodi u BiH, nažalost, kroz povijest nisu imali mogućnosti da izgrade politički pluralizam kao što je slučaj u zapadnim demokracijama. Skoro pedeset godina živjeli smo u komunističkoj diktaturi društvenog unitarizma i političkog totalitarizma. Kada se devedesetih godina prošlog stoljeća ukazala mogućnost prelaska iz komunističke diktature u demokraciju, sve je prekinuo rat koji je skoro uništio našu državu: posljedice rata trpimo i danas, na svim područjima, pa i na političkom planu. Ako slušate retoriku današnjih političara, ona je nažalost vrlo slična onoj pred sam rat. Oni koji to rade ne misle dobro Bosni i Hercegovini, nijednom njezinom narodu, a Hrvatima oduzimaju demokratsko pravo i mogućnost političkog pluralizma unutar

njihovog nacionalnog korpusa. Izjava je na tragu onoga što mi franjevci, živimo, govorimo i svjesni smo kako je BiH zajednička kuća oko koje smo dužni svi se više potruditi i stvarati ljepšu atmosferu za dostojanstveniji život svih ljudi u njoj. Naviještanje Evanđelja i življenje po njemu je jedini način na koji mi možemo donijeti radost ljudima.

Kakvo mišljenje ili osobno iskustvo imate o našoj župi. Kada da Vas očekujemo kod nas.

Za Kotor Varoš me vežu duge i vrlo lijepe uspomene kao i mnogobrojna prijateljstva s ljudima iz Kotor Varoša koji su protjerani i teško stradali u zadnjem ratu. No to ih nije obeshrabrilo da zaborave svoj zavičaj. Svjedok sam tako njihove međusobne povezanosti i lijepog odnosa prema rodnome kraju. U Kotor Varošu sam često, bio sam nedavno i na posljednjem ispraćaju Ruže Šimunović, majke našega fra Ante koji djeluje u Australiji.

Ovo je, kako mnogi govore, moderno vrijeme u kojem se može komunicirati na razne načine zahvaljujući modernoj tehnologiji. Kotorvaroške župe već preko 15 godina izdaju svoje lokalno glasilo GLASNIK KOTORVAROŠKOG KRAJA. Što mislite o takvim lokalnim novinama?

Lokalne novine postaju sve važnije u čitavom svijetu i one su medij koji može puno pomoći u povezivanju ljudi. Vi to predano i s puno ljubavi radite više od 15 godina na čemu vam iskreno čestitam. Mnogi izbjegli Kotorvarošani preko vas imaju otvoren prozor da vide ono što se događa u njihovom zavičaju. Vjerujem da vam je to i glavna motivacija: poticati ljubav i povezanost vjernika čitave Kotorvaroške doline.

Što biste na kraju ovog kratkog razgovora poručili našim čitateljima?

Ljeto je i puno je onoga lijepoga što se trenutno događa u župama kotorvaroškog kraja. Pozivam stoga Kotorvarošane da dođu i obiđu svoj rodni kraj, da tu obogate dušu i odmore tijelo u svojim rodним mjestima, u prostoru iz kojega su ponikli.

Duga odvojenost mobitelu od punjača prazni bateriju, tako i naša odvojenost od korijena mijenja naš DNK. Svijet bi bio puno siromašniji bez vaše kotorvaroške kulture i tradicije i stoga je i dalje ljubomorno čuvajte i dijelite je sa svima nama jer ćete tako obogatiti i sami sebe i sve druge ljude s kojima živite.

I na kraju na jesen su i izbori pa potičem sve Vas Kotorvarošane da izađete na izbore i popravite perspektivu života i za Hrvate u Kotor Varošu.

Razgovarala Viki

Župa Dobretići

Početak lipnja iz tiska je izašla monografija o župi Dobretići pod nazivom Župa Dobretići u Pougarnju.

Nakladnik monografije je župni ured sv. Ante Padovanskog u Dobretićima na čelu sa župnikom fra Jurom Tokalićem. Urednik monografije je fra Drago Bojić. Monografiju je tehnički oblikovao Branko R. Ilić, a tiskana je u tiskari *Grafotisak*, Grude.

Monografija je objavljena u povodu 350. obljetnice župe Dobretići, 50. godišnjice posvete župne crkve i 100. godišnjice smrti narodnog „sveca“ Joze Furundžije. Povijest kršćanstva na području župe Dobretići starija je od ustanovljenja župe. Župa Dobretići, u prošlosti zvana Vrhovine, osnovana je 1672. godine odvajanjem od jajačke župe. Ime je dobila po srednjovjekovnom plemićkom rodu Dobreta koji su se nazivali i Dobrinović i Radimirović. Imali su posjede u Raškoj i istočnoj Bosni.

Bježeći pred Turcima, bosanski plemić Stjepan Dobreta pronašao je utočište u pougarskom kraju i tu se nastanio sa svojom obitelji. Iz plemićke obitelji Dobreta potječu značajni franjevci i svećenici, među njima i biskup fra Marko Dobretić (1707. – 1784.). Iz roda Dobreta Dobrinovića od kojih su se neki naselili u Dalmaciji, Crnoj Gori, Grčkoj i Carigradu, potekli su svi rukavci plemića Vranjicani-Dobrinovića. Mnoga prezimena u jajačkom, varcarskom, travničkom kraju i drugim dijelovima Bosne vuku podrijetlo iz pougarskog kraja.

Monografija *Župa Dobretići u Pougarnju* opisuje povijest župe Dobretići, obitelji Dobreta i pougarskog kraja. U monografiji su predstavljena pougarska sela, prezimena, groblja, duhovna zvanja i svećenici koji su djelovali u župi Dobretići. Opisana je i bliža povijest pougarskog kraja i sadašnje stanje u župi i Općini Dobretići koja je osnovana 1998. godine. Monografija je opremljena dokumentima, fotografijama i kartama te predstavlja dosad najzaokruženiju povijest pougarskog kraja.

Župa Dobretići je 1991. godine imala oko pet tisuća vjernika. U ratu 1992. – 1995. svi su prognani sa svojih ognjišta. Po završetku rata dio Pugaraca se vratio u svoj kraj. Župa Dobretići danas ima oko 250 vjernika. Jedan dio prognanih Pugaraca nastanio se u Jajcu, a većina njih živi u Hrvatskoj, Sloveniji i zapadnoeuropskim zemljama.

Monografija se može kupiti u župnom uredu sv. Ante Padovanskog u Dobretićima i u Franjevačkom samostanu sv.

Luke u Jajcu. Cijena monografije je 50 KM.

Poštanska marka župe Dobretići

Izdana prigodna poštanska marka „350. obljetnica spomena župe Dobretići“.

Autor likovnog rješenja je Vijeko Lučić, a marke će se u poštanskom prometu koristiti od 13. lipnja 2022. godine. Izdanje se, kao i starija izdanja poštanskih maraka HP Mostar, može kupiti

jednostavno i online preko web shopa www.epostshop.ba.

Izvor: Hrvatski medijski servis

Dobretići su jedna je od najmlađih i najmanjih općina u BiH. Prostire se na planini Ranči i udaljena je dvadesetak kilometara od Jajca, piše [Hrvatski medijski servis](http://HrvatskiMedijskiServis). Župa Dobretići pod imenom Vrhovine spominje se 1672., a nastala je odvajanjem od jajačke župe. Od 1758. sjedište župe je u Žilićima, a 1850. preneseno je na današnje mjesto. U početku je župnik stanovao u kućama svojih župljana, 1850. izgrađen je novi župni stan, a 1860.-1862. izgrađena je crkva. Godine 1892. podignuta je nova crkva koja je teško oštećena u potresu 1969. i potom srušena. Sadašnja crkva izgrađena je 1971.-1973. po projektu ing. fra Pija Nuića i posvećena je sv. Anti Padovanskom. Sagrađena je na 1.175 m nadmorske visine što župu Dobretići čini jednom od najviših župa u jugoistočnoj Europi. Iz ove župe potječe biskup fra Marko Dobretić.

Crkva je bogata djelima sakralne umjetnosti. Ante Starčević autor je brončanog kipa sv. Ante s Isusom dok su postaje križnoga puta djelo Slavka Šohaja. Brončano poprsje fra Željka Džaje u dvorištu, rad je Stipe Ledića. Crkva, uništena u posljednjem ratu, obnovljena je zalaganjem župnika, a umjetničko blago koje je bilo opljačkano vraćeno je uz određenu nadoknadu. I sadašnja župna kuća, podignuta 1983.-1988. po projektu A. Džebe, opljačkana je i jako oštećena. Jedan dio kuće osposobljen je za stanovanje 1997. i u njemu stanuje župnik.

Župa Dobretići je 1813. imala 1.409 vjernika, a 1991. broji 4.895 vjernika. Iseljavanje, koje je započelo iz gospodarskih razloga, ubrzao je posljednji rat.

Preuzeto (kta/hms.ba)

IV. Kulturno-vjerska baština Hrvata Bosne i Hercegovine

Vratimo nadu zavičaju! Nemojte se umoriti činiti dobro, cijeniti lijepo i voljeti zavičaj i ti čini tako!!! Velika mi je čast da vas mogu danas (18.06.2022. godine) pozdraviti i ujedno vam zahvaliti što ste došli na ovu IV. kulturno vjersku manifestaciju Hrvata u BiH koju organizira Hrvatska matica iseljenika i naša HKO Kruh sv. Ante.

Najprije pozdravljam članove organizacijskog odbora i ravnatelja Hrvatske matice iseljenika iz Zagreba Miju Marića i suradnike, pokrovitelja naše ovogodišnje manifestacije gospodina Marinka Čavaru, predsjednika Federacije BiH i njegovu gospodu Ivanku, predstavnike Veleposlanstva Republike Hrvatske u BiH, političke i društvene, kulturne i vjerske predstavnike, sve medije, provincijala Bosne Srebrene fra Zdravka Dadića, braću definitore, predstavnika nadbiskupijskog ordinarijata msgr. Slađana Ćosića, fra Pericu Petra Vidića, akademskog slikara i našeg dobročinitelja, braću svećenike, časne sestre i bogoslove, donatore i dobročinitelje, a na poseban način naše današnje sudionike folklorne skupine i pjevače, naše suradnike i sve nazočne.

Zavičaj nismo ničim zaslužili, on nam je darovan, kao što nam je darovan i život kojega moramo voljeti i čuvati, tako TREBAMO ČUVATI I ZAVIČAJ! Zavičaj je naš govor, pjesma, igra, nošnja, tradicija i naši običaji, to treba voljeti i ljubomorno čuvati i njegovati, a vi ste tome svjedoci. Mnogi naši ljudi su otišli iz zavičaja, ali Bogu hvala nije zavičaj izišao iz njih, gdje god da jesu oni još pjevaju svoje pjesme, nose svoje nošnje i njeguju svoje običaje. A ima i onih koji hoće nasilu zaboraviti svoj zavičaj i kao da mu se žele osvetiti jer već duže ga ne posjećuju ili su ga prekrižili, izbrisali...Ipak možemo reći da većina ljudi istinski voli svoj

kraj i zavičaj makar u njemu i ne živjeli pomažu ga u nevoljama i katastrofama i spremni su i uložiti dio stečenoga samo da bi se na neki način odužili svome rodnom kraju i pokazali da ih još uvijek vežu osjećaji ljubavi i privrženosti svome rodnom kraju. Jer što je čovjek bez zavičaja i osjećaja za zavičaj, on je kao suhi list kojeg vjetar nosi na sve strane do konačnog nestanka. Živimo u vremenu koje u javnom ozračju ima mnogo negativnog naboja koji stvara krivo shvaćanje da je sve zaraženo zlim. Najgore je ako čovjek posumnja u sebe i svoje snage da više nije sposoban boriti se i uvjeri se kako je uzaludno biti dobar, vrijedan, plemenit i odgovoran. Hvala Bogu da još uvijek i u našoj blizini ima dobrih ljudi koji zrače plemenitošću i dobrotom, oni su otvoreni za radosno življenje i činjenje dobra drugima, a posebice mladima koji su na putu odrastanja i školovanja za život koji je pred njima. Svi smo pozvani činiti dobro iz ljubavi prema dobrome Bogu koji nas i sam potiče na djela ljubavi i milosrđa. Bog se izjednačuje s onima koji trebaju nas, naše suosjećanje, našu lijepu riječ, našu i vašu darežljivu ruku. Zato vas sve želim potaknuti i pozvati da u ovo vrijeme otvorimo svoje srce dobroti i da budemo osjetljivi za potrebe bližnjih a posebno mladih koji studiraju i tako svoju dušu ispunimo i oplemenimo ljubavlju i konkretnim djelima koja to pokazuju. Svi zajedno poduprimo sve sudionike manifestacije i ovu humanitarnu prodajnu izložbu fra Perice Petra Vidića našeg velikog dobročinitelja! Čineći dobro drugima ostvarujemo se kao ljudi i kao vjernici rastući u vjeri i konkretno pomažući drugima. Samo tako mijenjamo ovaj svijet i unosimo novu radost i svjetlo u ovo naše sumorno ozračje u kojem živimo, radimo i studiramo. Jer vrijdnije je i najmanje svjetlo zapaliti nego proklinjati tamu koja nas ponekad okružuje. Naš ljudski i vjernički život dobrote jest vidljiva svjetiljka koja obasja naš životni put i cijeli svijet.

Zahvaljujem od srca HMI Zagreb na čelu s ravnateljem Mijom Marićem i njegovim suradnicima, ocu provincijalu fra Zdravku, fra Stipi i upravi Bosne Srebrene, prijatelju i dobročinitelju fra Perici, Vama svima nazočnima, mojim suradnicima, vama studentima i svima koji su na bilo koji način pomogli u realizaciji ovog plemenitog pothvata, živjeli! Uživajte u ljepoti pjesme i igara i bogatom koloru fra Perićnih slika, uzmite, kupite, rezervirajte, darujte! Svi ste pozvani na zakusku i prijateljsko druženje!

Uz franjevački pozdrav svima: Mir i dobro!

Napokon lila

Večer uoči sv. Ive u Podbrđusmo palili lile. Nisam siguran je li to bio običaj u svim selima u 3 župe. Nisam siguran ni da je to običaj u jajačkom kraju. Putujući pješaka nismo primijetili nikakve aktivnosti koje bi upućivale na to. Svakako u nekim krajevima su slični običaji. Tako u Turopolju pale krijesove za Jurjevo, u Zagorju u nekim prigradama pucaju kuburama.

Nisam imao prigode već dugo paliti lilu. Gotovo 16 godina. Prvi razlog je bio da smo se u to vrijeme spuštali sa Ranča pješaka, a onda nekoliko puta sam išao autom na Uočnicu, prespava u autu pored Vrbasa.

Došao je i taj čas. Preko dana kosimo, uređujemo okućnicu i u sumrak lila. Spremio sam stare gumene čizme, granja, sijena. Nije sve ispalo po dogovoru pa počinjem sam. Najprije dim, plamičak, pa oganj. Noć svijetli, iskre lete u zrak visoko, visoko. Još ponegdje svijetli. Kod Kačara, kod kuma Joze na Luci, u Šibovima veliki oganj kod Marića, a onda i vatromet. Kad stiže Jako palimo i kod njega i gori dugo u noć. Sjetih se starih vremena kad smo danima sakupljali

stare gume, poderane opanke i čizme. Večer prije smo nosili zapaljeno na štapu visoko pod brdo. Sokaci su obasjani kao dan uz povike: „Gore lile uveć sv. Ive!“

Od tog vremena se počinjalo kupati u Vrbnji. I idemo mi tako u mraku sa pokojnim ćaćom u mostić. Noć topla, polja mirišu, mi garavi od lile. Dok se mi prčkamo Vrbnja žubori, tata se izgubi u vrbiku. Donese krošnju i iz nje izvadi dobrog mrena i 4 solidna klena. Taman večera. Ribočuvnik Nusret je već sigurno spavao. Tako smo sv. Ivu prvo upoznali kroz lilu, a onda smo saznali na vjeroukazu da je sv. Ivan bio Isusov rođak, da je Isusa krstio u Jordanu i da je izgubio glavu. Ovozemaljskom moćniku nije se svidjelo što ga je sv. Ivan opomenuo za nemoral i Herod mu je odrubio glavu. Dogodi se obrat. Svetog Ivana, nebeskog moćnika spominjemo i spominjat ćemo ga dok nas bude. A Heroda? Nitko!!!

Još jedan veliki događaj u 2022. godini i pozdrav iz rodnog kraja i znajte: Nema raja bez rodnoga kraja!!!

Hodočašće sv. Iliji u Jakotini

Hodočašće počinje s trenutkom odluke da se pođe posjetiti zemlju otaca i sv. Iliju u Jakotini. Dogodi se to u subotu 23.7.2022. godine. Dan prekrasan, neki bi rekli žega. Nije se bez razloga govorilo: „Od Petrova do Iline najveće vrućine“. Tako dođosmo i mi sa strane ali sa istim razlogom proslaviti sv. Iliju. Put dobar. Oko puta očišćeno,

pokošeno. Vidi se želja, volja da se dostojanstveno slavi. U centru ispred crkve mnoštvo Jakoćana. Drago im što i mi dođosmo. Zdravimo se. Koje ne znamo upoznajemo. Ima roda i po krvi a svi ostali po vjeri i jeziku. Mnogi su tu i prenoćili, što u autima, što u šatorima. Stiže fra Zoran vidno razdragan. Slikanje, čašćenje pa u crkvu. Ima nas. Ima i mlađarije kojima je to možda prvi puta. Njima će se posebno urezati u sjećanje. Svi smo zbor, pjeva cijela crkva. Iz sveg grla. „Sveti Ilija zaštitniče, tebi tvoj narod kliče, ti nas čuvaj, ti nas prati, ti nas sretno kući vrati!“

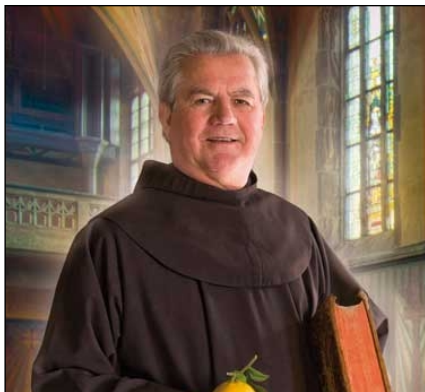
Na kraju mise zahvale i dobre želje. I blagoslov za sretan povratak. Iza mise ponovo pod šator u hladovinu. Ima i ica i pića i razgovora. Po registracijama se vidi da nas ima sa svih strana svijeta. Hvala ponosnim domaćinima, hvala fra Zoranu na duhovnoj okrepi, hvala sv. Iliji što nas sakupi sa svih strana. (Ako smijem primijetiti, najviše je bilo Kljajića i Marića). Rastajemo se u nadi da se ponovo vidimo na našim slavljinama a ja dodajem Visit Jakotina, došli u Kotor Varoš, „jer nema raja bez rodnoga kraja“.

Ponosan sudinik slavlja Mato Kljajić Pejavić

Ljekaruša fra Jure Marčinkovića

Oslabljena imunost

U posljednjih nekoliko godina često sam bila prehladena, a sada se pojavljuju i druge bolesti. Bila sam na detaljnim pregledima i liječnik mi je ustanovio jako oslabljenu imunost. Nažalost ne podnosim mnoge lijekove pa vas molim za pomoć. Postoje li ljekovite biljke kojima bih pojačala tjelesnu otpornost?

Imunost štiti organizam od uzročnika bolesti. Ako ona oslabi, često se pojavljuju prehlade i razne zaraze dišnih organa. Kronična slabost imunosti (immunodeficientia) pogoduje nastanku mnogih bolesti svih organa pa i raka. Uzroci slabe imunosti jesu stres, manjak svakodnevnoga kretanja na čistome zraku, način života, pušenje, alkohol, uzimanje nekih lijekova, kronične bolesti, slaba ili nepravilna prehrana, oštećena crijevna flora, loši radni i životni uvjeti kao i oni higijenski u kojima se živi. Osim liječničke terapije, preporučujem sljedeće.

Promjena načina života. Kako bi se ojačala vlastita imunost mora se promijeniti način života. U prvome redu smanjite stres, svakodnevni pritisak na poslu, u okruženju i u obitelji, dovoljno spavajte, kvalitetno iskoristite slobodno vrijeme i učinite sve da se tijelo

regenerira.

Lagani sport. Nema jake otpornosti bez svakodnevnoga kretanja na čistome zraku, vožnje bicikla, plivanja itd.

Fizička terapija. Rano ujutro hodajte nekoliko minuta po rosnoj travi, a zatim, ne brišući noge, navucite tople čarape. Zimi je korisno minutu-dvije bos gaziti po snijegu, a potom obrisati noge i obući tople čarape. Sauna je također korisna, a nakon nje otidite pod hladan tuš – najprije hladnom vodom istuširajte obje noge od prepona do tabana, potom obje ruke od ramena do prstiju i na kraju cijelo tijelo. Prije spavanja na jednak se način istuširajte hladnom vodom. Time će tijelo očvrnuti i stvoriti vlastitu imunost.

Alkohol i nikotin. Kod slabe imunosti organizma svakako uklonite alkohol i pušenje jer se oni ubrajaju među najveće neprijatelje imunosti.

Inhalacija kamilicom. Kod prehlada se svakako inhalirajte parom od kamilice. U pet litara vode stavite punu šaku cvjetova kamilice (*Chamomillarecutita*) pa, kad prokuha, udišite pare iz posude. Otpornost organizma će se povećati, i to još više ako za vrijeme te kure uzmete i kapi homeopatskih iscjedina koje se dodaju u vrelu vodu s kamilicom.

Euphrasia D6. Homeopatski lijek dobiva se iz tinkture očanice (*Euphrasiarostkoviana*), a možete je nabaviti u ljekarni. Triput na dan uzmite po 20 kapi.

Echinacea D3 ili D6. Prirodna nepodložnost organizma zarazi dodatno će se pojačati ako se uz prethodno navedenu inhalaciju s kamilicom i uzimanje homeopatskog pripravka *Euphrasia D6*, uzme još i triput na dan

po 20 kapi homeopatske tinkture *Echinacea D3* ili *D6*, koja se dobiva iz uskolisne ježinke (*Echinaceaangustifolia*).

Čaj od listova kupine (*Rubusfruticosus*). Čaj od kupinovih listova pojačava imunost organizma. Listovi bez peteljki i mladi izdanci mogu se skupljati tijekom cijelog ljeta. U šalicu vrele vode stavite dvije male žlice kupinovih listova, ostavite 10 minuta poklopljeno, procijedite, zasladite medom i dodajte svjež limunov sok pa popijte toplo i na gutljaje. Na dan popijte 3-5 šalica čaja. Med se dodaje uvijek samo u topao, ali ne vreo čaj! U vrućem ili vrelom čaju med gubi ljekovite sastojke. Zato uvijek pričekajte da se čaj ohladi na 40 stupnjeva pa tek onda stavite med.

Borovnica (*Vacciniummyrtillus*). Borovnicu jedite svježu ili pripremljenu kao marmeladu, sok i druge proizvode od bobica borovnice. Time se jača imunost, ali i svi organi, pogotovo pluća i živci.

Čaj od azijskoga pelina (*Artemisiaabrotanum*). Biljka pripada vrsti pelina, ima okus limuna, razmnožava se dijeljenjem korijena, ali kod nas ne cvjeta i ne nosi sjeme.

Pradomovina joj je u srednjoj Aziji pa je u ljekarni morate naručiti pod latinskim imenom. Stavite vrhom punu veliku žlicu u litru vode, ostavite preko noći (12 sati), procijedite i popijte tijekom dana. Taj čaj potiče organizam da stvara vlastitu otpornost.

Hren (*Armoracia rusticana*). Svjež korijen hrena često naribajte i dodajte mesu. Time se jača vlastita imunost organizma. Ne koristite se hrenom ako imate poremećaj štitnjače i probleme s bubrezima. U trudnoći izbjegavajte stalnu upotrebu hrena.

Borovica (*Juniperus communis*). Jedite 2-3 puta tjedno kiseli kupus uz dodatak 5-10 mljevenih bobica borovice. Time se jača vlastita imunost. Bubrežni bolesnici ne smiju jesti borovicu!

Prehrana. Izbjegavajte sva konzervirana jela, alkohol i nikotin, rafinirane ugljikohidrate, kakao i kolu. Jedite hranu s esencijalnim masnim kiselinama, lecitin. Jedite puno voća i povrća zelene, žute i crvene boje. Nužni su češnjak, luk, orasi, datulje, hren, đumbir, začini, pantotenska kiselina, riboflavin, vitamini A, B6, C, D i E, folna kiselina i flavoni, minerali, osobito željezo, magnezij, cink, bakar, kalij, kalcij, jod i selen. Sve bobičasto voće tamnocrvene i crne boje korisno je za jačanje imunosti organizma. Jednako tako su dobre crvena repa i crvena rotkiva.

Preporučujem da dvaput godišnje postite po 5-6 dana u komadu,

a još je bolje da te dane ništa ne jedete, nego pijete ovdje navedene čajeve. Takva je kura vrlo korisna kod svih bolesti.

MALAKSALOST I UMOR

Nerijetko sam malaksala, iscrpljena, klonula i umorna. Ima li biljnih pripravaka koji bi mi mogli pomoći jer sam alergična na mnoge lijekove?

Malaksalost (iscrpljenost, klonulost, klomuce, posustalost, languor) i umor (nedostatak snage od potrošenosti radom, gubitak ili smanjenje sposobnosti, iznemoglost, zamor, lassitudo) obično nastaju u proljeće i zbog premorenosti. Mogući je uzrok latentna hipoglikemija (smanjenje šećera u krvi), što može nastati zbog pojačanog lučenja inzulina nakon što se pojedu rafinirani ugljikohidrati (šećer, bijelo brašno). Zato treba izbjegavati slatko, osobito prije podne. Ako nema nekog posebnog uzroka zbog kojeg je nastala malaksalost ili umor, onda pomažu sljedeći biljni pripravci.

Švedska gorčica. Tu je tinkturu dobro uvijek imati pri ruci. Ako se pojave iscrpljenost i zamor, onda se čelo, sljepoočnice, vjeđe i područje iza uha namažu tom iscjedinom. Djeluje brzo i učinkovito.

Sjedeće kupke od matičnjaka i zlatnice. Dobro izmiješajte jednake dijelove matičnjaka (*Melissa officinalis*) i zlatnice (*Solidago virgaurea*). Stotinu grama

mješavine ostavite 12 sati u tri litre hladne vode, podgrijte da provri, procijedite i ulijte u pripremljenu kadu za sjedeće kupke. Voda mora pokriti bubrege. Ostanite u kadi 20 minuta, ustanite, nemojte se brisati, nego samo rukama stresite kaplje vode s kože, dobro se odjenite i legnite u postelju. Odležite sat-dva. Najbolje je te kupke primjenjivati prije spavanja. Posegnite za njima samo kada se pojave smetnje.

Kopriva (*Urtica* spp.). U litru vrele vode stavite tri velike žlice suhih listova i stabljike koprive, ostavite 10 minuta poklopljeno, procijedite i ulijte u termosicu. Tijekom dana popijte litru čaja, toplo i na gutljaje. Pije se mjesec dana, pa se sljedeći preskoči i tako čitavu godinu. U čaj se dodaju tri male žlice švedske gorčice.

Metvica (*Mentha piperita*). U šalicu vrele vode stavite malu žlicu metvice, ostavite poklopljeno pet minuta, procijedite i popijte toplo i na gutljaje. Na dan se piju samo tri šalice čaja, i to po jedna 15 minuta prije doručka, ručka i večere. Pije se tijekom tri tjedna, tjedan je stanka, pa se opet pije tri tjedna.

H o m e o p a t s k i p r i p r a v a k
Fatigue (Homeolab) sastoji se od zob, fosfora, selena i alfe-alfe (*Medicago sativa*) i konopljike (*Agnus castus*). Protiv malaksalosti preporučuje se stavljati četiri zrnca pod jezik ujutro i u podne.

Imena i Imendari

Nives je ime prema latinskoj riječi nix - snijeg (u genitivu nivis). Pojavljuje se i u inačicama: Nina, Ninica, Ninka, Niveska... i u hrvatskom prijevodu Snježana, Snješka; ponekad skraćeno Žana. Nema svete toga imena, ali postoji blagdan Snježne Gospe (latinski Sancta Maria ad Nives). Legenda povezana s tim blagdanom kaže da se Bogorodica ukazala u noći 4. kolovoza 352. papi Liberiju i rimskom patriciju Ivanu te odredila da njoj u čast podignu crkvu na onome mjestu gdje preko noći bude pao snijeg. Snijeg je pokrio dio tla u obliku četvorine na rimskom brdu Eskvilinu. Tu je 366. podignuta crkva, poslije povećana, danas poznata bazilika Svete Marije Velike (Santa Maria Maggiore), a neobična legenda o snijegu u vrućem kolovozu, i to u toplom Rimu, nastala je tek u 13. stoljeću; zapravo je pučka asocijacija na Marijinu neporočnost i duhovnu ljepotu. Nives i Snježana, dakle, slave imendan na blagdan Snježne Gospe 5. kolovoza.

Norbert je ime sastavljeno od dviju starovisokonjemačkih riječi nord (sjever) i berah (sjajan, slavan). Postoji i ženski oblik Norberta. Izvedenice su Berti, Berto, Nori, Noro; a u ženskom rodu Berta, Bertica, Nora, Norka i slično.

Sveti Norbert je u kalendaru 6. lipnja. Rođen je oko 1082. u plemićkoj obitelji u Nizozemskoj. Stupio je u klerički stalež i nakon školovanja u njemačkom gradu Xantenu zaređen je za subđakona. Time je stekao prava uživati crkvena dobra. Prepustio se lagodnu životu ne želeći se rediti za svećenika i prihvatiti svećeničke dužnosti. Godine 1115. Norbert se iznenada mijenja. Postaje pokornik, zatim i svećenik. Odrice se svojih

imanja. Postaje gorljivi reformator i putujući propovjednik u Njemačkoj, Francuskoj, Belgiji i Nizozemskoj. Osniva redovničku družbu koja je po mjestu osnivanja dobila ime premonstrati. Red je odobrio papa Honorije II. Nakon povratka iz Rima Norbert bude imenovan nadbiskupom Magdeburga. Umro je 6. lipnja 1134. i pokopan u Magdeburgu.

Olga je ime koje je k nama dospjelo od Rusa i od Nijemaca. Među Ruse je došlo u 9. stoljeću sa švedskim Vikinzima, i to kao Helga. U staroskandinavskom Helga znači zdrava, sretna, sveta. U Njemačku je prispjelo po ženidbi Karla Würtembergškog s Ruskinjom Olgom te se uskoro proširilo. Naše su inačice Olgica, Ola, Goga, Gogica, Lola, Olja i druge.

U kalendaru je sveta Olga Kijevska, kneginja, 11. srpnja. Rođena je 890. Bila je žena Igora I., velikog kneza moskovskog. Godine 955. krštena je u Konstantinopolu i dobila krsno ime Helena. Vladala je umjesto malodobnoga Svjatoslava. Započela je kristijanizaciju Rusije, ali s malim uspjehom. Umrla je godine 970. u Kijevu.

Oto je zapravo kratica njemačkih imena koja počinju s Ot (Otmár, Otfred, Odo, Otho, Udo, Uta); francuski je Otton, a talijanski Ottone. Prvotna je kratica postala samostalno ime. Izvor je imenu starovisokonjemačka riječ ot (germanski audha), a znači bogati posjed, bogatstvo. U nas se susreću oblici Oto, Otto, Oton za muški rod i Ota, Otica, Oda, Uta za ženski. Među svecima je Oto iz Ariana; podrijetlom iz rimske plemićke obitelji. Kao vojnik pao je u zarobljeništvo i na

čudesan se način oslobodio. Nakon toga sav se posvetio duhovnu životu i dobrotvornosti. Živio je u mjestancu Ariano di Puglia (istočno od Napulja). U svoj skromni stan primao bi na konak strance-prolaznike, a usto radio kao postolar. Na kraju je sebi na osami podigao ćeliju i živio pusitnjački povučeno. Umro je 23. ožujka 1120. Dan smrti ("dan rođenja za nebo") mu je, kako je to najčešće kod svetaca, i kalendarski spomendan. Drugi je sveti Oto Bamberški, biskup, (1060.-1139.), u kalendaru 2. srpnja. Utemeljio je i obnovio mnoge samostane, osnivao škole, učvršćivao kršćanstvo, napose u Pomeraniji.

Ozana je ime nastalo od poklika Hosana! (aramejski Hošiana!), u prijevodu Pomozi! U psalmima je to radostan poklik ili vapaj. Tako su klicali Isusu kad je svečano ulazio u Jeruzalem (Mk 11,9-11). Kao poklik i bogoslužni obrazac bio je već u Starom zavjetu. Ostao je to i u kršćanskom bogoslužju: u misi je uvijek nakon "Svet...!" - Drugi su oblici imena Osana, Sana, Oza, Zana, Zanka.

Blažena Ozana Kotorska, djeвица, rođena je u crnogorskoj pravoslavnoj obitelji Košić u Relezima godine 1493. Djetinjstvo je provela kao pastirica. Zatim je sedam godina služila u katoličkoj kući u Kotoru i stupila u treći red svetog Dominika. U Redu je provela dvadeset godina kao rekluz (dobrovoljno zatvorena) uz jednu crkvu. Bila je duhovni vođa i savjetnica kršćanskih djevojaka i žena i preko njih djelovala je na karitativnom području. Imala je dar proricanja i viđenja. Umrla je u Kotoru 27. travnja 1565. Tjelesni su joj ostaci u tamošnjoj staroj Gospinoj ckrvi. U kalendaru se štuje u cijeloj Hrvatskoj 27. travnja.

Kukci

Što bi se dogodilo sa svijetom da nestanu samo tri vrste kukaca?

Došlo je toplo vrijeme. Uz svu ljepotu koju donosi proljeće i ljeto, često puta se ljutimo zbog raznih kukavca koji nam smetaju. O pčelama smo pisali i slušali mnogo, ali mnogima njihov ubod zna donijeti probleme. Muhe nitko ne voli, da ne spominjem žohare i druge kukce koji živnu u toplijem vremenu. No, svaki život na ovom našem planetu ima svoju svrhu, pa tako i nevoljene muhe i mrski žohari.

Predviđa se da će u nekoliko sljedećih desetljeća nestati čak 40% vrsta kukaca. Možda ih ne volite i mislite da bi svijetu bilo bolje bez njih, ali istina je da bi njihov nestanak izazvao ekološki kaos i nestanak hrane za ljude i životinje. Kakav bi utjecaj na naš život imao potpuni nestanak samo tri vrste koje su svima poznate?

Bez pčela nestat će cvijeće, voće i povrće

Neprofitna organizacija za zaštitu životne sredine Earthwatch (Australija) proglasila je pčele „najvažnijim živim bićima na planetu“. Osim što su proizvođači meda, one su glavni oprašivači biljnog svijeta i kamen temeljac prirodnih resursa koji

omogućavaju stvaranje sjemena kod biljaka. Bez transporta peludi, koje vrše pčele, proizvodnja poljoprivrednih kultura smanjila bi se za nevjerojatnih 30%, a nestalo bi čak 90% vrsta cvijeća, piše Science Direct. Iako su pčele ključne u održavanju sigurnosti ljudske prehrane i biološke raznolikosti, populacija ovih kukaca pala je za 30% u posljednjem desetljeću, a u nekim zemljama blizu je izumiranja. Među glavnim uzročnicima njihovog nestanka klimatske su promjene i velika uporaba kemijskih sredstava u poljoprivredi.

Žohari igraju ključnu ulogu u kruženju dušika u prirodi

Žohari su kukci koje svi mrze i ima puno razloga za to. Osim što su izgledom odvratni, oni su i prijenosnici bakterija, izazivaju alergiju i ostavljaju izmet na mjestima kroz koja prolaze. Međutim, procijenjeno je da ljude žircira samo 20 od 3.500 vrsta žohara koliko ih postoji na svijetu.

Daleko od gradova, žohari su izvor hrane za male sisavce, ptice i gmazove. Uz to, oni troše tvari koje se raspadaju u prirodi, a izmet koji ostavljaju je pun dušika, ključnog elementa za rast biljaka. Dakle, bez ovih kukaca stvorila bi se neravnoteža u ekosustavu, kako u životinjskom, tako i u biljnom svijetu.

Svijet bez muha je svijet bez čokolade

Muhe su kukci s lošom reputacijom. Povezani su isključivo s prljavštinom, prenošenjem bolesti i neugodnim zujanjem. Sve su ove karakteristike istinite, ali muhe imaju i pozitivnu ulogu o kojoj se gotovo nikad ne govori, a koja olakšava naš opstanak na Zemlji. Kada bi muhe nestale, eliminacija raznih organskih otpada ostala bi samo na bakterijama i gljivicama, a proces bi trajao puno dulje. Osim što su neophodne za reciklažu raznih vrsta otpada, neke vrste muha su i aktivni oprašivači biljaka. Ceratopogonidi su, na primjer, važni oprašivači tropskih kultura kao što je kakao, osnovni sastojak čokolade.

Ovo su samo tri kukca koje svi znamo i bez kojih ovaj planet više ne bi bio gostoljubivi dom kakav poznajemo, a mnogo je njih koje nikada nismo upoznali iako rade u našu korist. Puno je i onih koje možda nikada i nećemo upoznati, sudeći po surovoj statistici.

www.index.hr/vijesti/

Idemo na drinu

Goražde

Nije sigurno od koje riječi je Goražde dobilo ime. Možda od glagola gorjeti, od imenice gora, jer je puno šume ili od grožđa.

„U središnjem toku rijeke Drine nalazi se Goražde, jedan od najljepših gradova u ovom dijelu naše zemlje: privredno, administrativno i kulturno središte općine Goražde i Bosansko-podrinjskog kantona... Na području općine živi 31 582 stanovnika; Srba 707, a Hrvata 23 (popis 2013.).

Grad okružuju uzvišenja: Mišjak na jugozapadu, Biserna na jugoistoku, Samari na jugu, Gubavica na zapadu i Površnica na sjeveru. Između ovih lijepih šumskih predjela, teče ljepotica Drina, koja nizvodno od grada, otprilike jedan kilometar, gubi svoje pravo ime i prelazi u vještačko jezero. Dolina Drine bila je glavna raskrsnica, odnosno saobraćajna arterija na području istočne Bosne.“ (www.bpkg.gov.ba)

Ovdje postoje tragovi života iz prapovijesti, arheološka iskapanja potvrđuju da su naselja: Popov Do, Zupčići, Podhranjen i još neka druga mjesta naseljavali stanovnici mlađeg kamenog doba. Iz rimskog vremena su: Sopotnica, Zidine (Kopači), naselja u okolini grada. Goražde se prvi puta

spominje 1379. kada je registriran prijevoz robe od Dubrovnika do Goražda. Tada ovuda prolazi put Dubrovnik – Niš. U gradu je trg i carina, koji pripadaju Kosačama. Tvrđava Nonio Gorasdo spominje se 1444. i 1454. u poveljama Stjepana Vukčića, on je 1454. u Sopotnici sagradio crkvu sv. Jurja (Đurđa). Osmanlije su osvojile Goražde 1463.-1465. Božidar Ljubović, istaknuti trgovac, nabavio je tiskaru u Veneciji, koja je s radom počela u Goraždu 1519. Jedna je od prvih tiskara na ovom području. Sredinom 16. stoljeća podignut je drveni most preko Drine. Goražde je do 1851. godine bilo u sastavu Hercegovačkog sandžaka (sandžak je upravna jedinica), a od tada je pripojeno Sarajevu. U Goraždu je „1878. otvorena pošta, 1885. osnovna škola, 1901. bolnica, 1903. rasadnik za voćke, a 1905. izgrađen je vododovod. Prema rezultatima popisa stanovništva 1910. u Goraždu je živjelo: 1 196 muslimana, 433 pravoslavca, 223 katolika te 26. židova.“ (Povijesni atlas BiH, Z. Šehić, I. Tepić).

U središtu grada je centralna džamija Goraždanskog muftijstva – Kajserija. Građena je od srpnja 2008. do 14. kolovoza 2019. Ne samo što je brzo

završena njezina izgradnja, to je jedna od najljepših novoizgrađenih džamija u Bosni i Hercegovini.

Goražde je danas jedan zanimljiv gradić na Drini. Dok ovo pišem dan je vruć (25.6.2022.) i bilo bi lijepo osvježiti se u Drini. Tko se od vas, poštovani čitatelji, okupao u Drini? Evo vrijeme je da upoznamo i tu divnu rijeku iz uzrečice „tko će ispraviti krivu Drinu“. Goraždani na Drini organiziraju raftinge, splavarenja, sportski ribolov, a vjerojatno se što ulovi i za roštilj... Na području Goražda ima više lovišta, jer su šumoviti predjeli vrlo pogodni za to. No, ako niste lovac, a ne volite strpljivo čekati da riba ulovi vašu udicu, možda vas splavarenje plaši, onda možete šetati i upoznati grad, a uz rijeku su izgrađene šetnice. U restoranima će vas rado poslužiti domaćim jelima.

Od 1. do 10. kolovoza možete sudjelovati u Internacionalnom festivalu prijateljstva, a nešto prije toga je Festival pjesme i sevdaha. Kada sazriju jabuke organizira se sajam: Dani jabuke. U čast istaknutog književnika održavaju se Dani Isaka Samokovlije. Svakako da grad živi svakodnevni život uz rad ispunjen i drugim sportskim i kulturnim zbivanjima.

Džamija Kaiseriya

Spomen-ploča Drinskim mučenicama

U Goraždu sam bila malo prije pandemije korona virusa: 15.12.2019. - na blagdan Blaženih Drinjskih mučenica. Nakon mise posjetili smo sobu (sada učionica) u kojoj su Drinske mučenice bile zatočene. To je 1941. bila vojarna, koju je sagradila Austrougarska, a sada je osnovna škola. Potom smo kod spomenobilježja Mučenicam položili svijeće i zapalili svijeće. Goraždani su nas lijepo dočekali i upoznali s tragičnim zbivanjima 1941.

Drinske mučenice su pripadale Družbi sestara Kćeri Božje ljubavi i prve su blaženice te Družbe. U Beču je 1868. utemeljena Družba sestara Kćeri Božje ljubavi. Zadaća Družbe je, po riječima utemeljiteljice Franziske Lechner: „Činiti dobro, darivati radost, usrećivati i voditi u nebo“. Na poziv nadbiskupa Josipa Stadlera došle su u Sarajevo i 1882. otvorile kuću i školu. Potom su otvarale kuće i škole i u drugim mjestima, a u Sarajevu su otvorile prvu Žensku učiteljsku školu. Tako su i na Palama otvorile Marijin dom 1911. Ovaj Dom je pružao pomoć svima potrebitima i prozvan je „gostinjcem siromaha“.

Za vrijeme rata, 1941., u samostanu Marijin dom na Palama živjele su poglavarica s. M. Julia

Ivanišević (Hrvatica, 48 g.), s. M. Berchmana Leidenix (Austrijanka, 76 g.), s. M. Krizina Bojanc (Slovenka, 56 g.), s. M. Antonija Fabjan (Slovenka, 34 g.) i s. M. Bernadeta Banja (Mađarica iz Hrvatske, 29 g.). Iako su svima činile dobro, a ponajviše susjedima i mještanima pravoslavcima, predvečer 11. prosinca 1941. četnici su opkolili samostan i svih pet sestara nasilno odveli u pravcu Goražda. Potom su samostan Marijin dom opljačkali i zapalili.

Sestre su te večeri, zajedno s nekoliko drugih zarobljenika, započele svoj četverodnevni križni put po brdima i šumama Romanije, po oštroj hladnoći i dubokom snijegu. Uz razna ispitivanja, prijetnje i vrijeđanja, put ih je najprije vodio do Sjetline, gdje je 76-godišnja s. M. Berchmana, iznemogla od puta, odvojena od ostalih sestara i zadržana. Ostale sestre odvedene su u Goražde i smještene u vojarnu na drugi kat. Iste večeri, 15. prosinca 1941., četnici su provalili sestrama u sobu i nasrnuli na njih, tražeći od njih da ostave svoj način života. U obrani svoga ljudskog dostojanstva i zavjetovane čistoće, sestre su skočile kroz prozor, nakon čega su noževima usmrćene i bačene u Drinu. Sestra Berchmana ostala je

desetak dana u Sjetlini u zatočeništvu, a zatim je, kako joj je rečeno, trebala poći u Goražde k ostalim sestrama iako su već bile ubijene. Četnici koji su je odvezli izjavili su po povratku da je sretno stigla svojim sestrama. Međutim, sestra je ubijena 23. prosinca 1941. kod pračanskog mosta. Glas o mučeničkoj smrti ovih pet sestara, poznatih u narodu kao Drinske mučenice, brzo se širio od samih početaka. Nadbiskupijski postupak za njihovu beatifikaciju otvoren je u Sarajevu u prosincu 1999., a potom je nastavljen na Kongregaciji za kauze svetaca u Rimu. Nakon pozitivnog ishoda i zaključka teoloških i ostalih stručnjaka, u siječnju 2011. papa Benedikt XVI. odobrio je njihovo proglašenje blaženim. Drinske mučenice proglašene su blaženima 24. rujna 2011. u Sarajevu. Svečano Euharistijsko slavlje u Olimpijskom centru Zetra, predslavio je Papin izaslanik kardinal Angelo Amato, prefekt Zbora za proglašenje svetih. „Ovih pet sestara su iznimni uzor vjernosti Bogu i redovničkim zavjetima te nesebične ljubavi prema bližnjemu“.

Polovinom srpnja 2021. u Goraždu je počela gradnja Crkve blaženih Drinjskih mučenica. Gradnja je počela u godini kada je obilježena 80-a obljetnica stradanja sestara. Investitor projekta, vrijednog oko pola milijuna KM je Vrhbosanska nadbiskupija. Posao je povjeren goraždanskoj firmi "Markan". Po riječima Josipa Tadića, goraždanskog župnika na dan početka gradnje, financijska konstrukcija još nije završena, pa, dragi čitatelji Glasnika, možete svojim donacijama pomoći izgradnju ovog svetišta. Kompleks svetišta, uz crkvu, uključuje muzej, spomen sobu, trg i svratište. Gradnja je počela u blizini zgrade institucija Bosansko-podrinjskog kantona.

Luca Koroman

HUMOR.HUMOR.HUMOR.HUMOR.

Nastavnik povijesti ulazi u učionicu i zatiče u klupama sve đake samo jedan nešto radi u kutu učionice.

-Ti! Ti što petljaš nešto tamo iza! Reci mi što znaš o francuskoj revoluciji! - Ne znam ništa...

-Koje godine je počeo 1. svjetski rat? - Tisuću tristo... -Sjedi! Jedan! Kako se zoveš? -Haris Matabdžija Harić. -Pa nema te u dnevniku! -Naravno da me nema, mene su poslali da popravim radijator!

Neki prolaznik naleti na Pericu i pita ga: Dječace, možeš li mi reći gdje se nalazi apoteka? Perica: Mogu, ali neću! Prolaznik: Ti si loše dijete, nikad nećeš otići u raj! Perica: Nećeš ni ti u apoteku!

Pričaju tri prijatelja, i kaže prvi: - "Moj brat je svećenik, kad ide ulicom svi mu govore "OČE"." Na to će drugi: - "Moj brat je kardinal, kad ide ulicom svi mu govore "UZVIŠENI"." A kaže treći: - "Moj brat je debeat, kad ide ulicom svi govore: "ISUSE KRISTE".

Umro Ciga pa ga na nebu Pitaju: - kuda ćeš: raj ili pakao? A on odgovara: - može za Beč?

Kaže učiteljica svojim učenicima: - Neka mi netko navede jednu slučajnost. Javlja se Perica iz zadnje klupe: - Moji mama i tata su se vjenčali na isti dan!

Lazanje je pravi kulinarski specijalite

Sastojci: 500 g tjestenine za lazanje, glavica crvenog luka, dva-tri češnja bijelog luka, jedna mrkva, dvije tikvice, dvije paprika, dvije rajčice, polovica patlidžana i 200 g mladog špinata.

Potrebno je: malo soli, papra, crvene mljevene paprike, peršina, bosiljka, origana te po 200 g gaude i mozzarella. U zdjelu dodajte malo brašna i sve ove sastojke, pa prelijte s malo kipuće vode. Miješajte da dobijete gustu smjesu (kao umak). Ovo ćete dodati povrću pri kraju dinstanja da se sjedini.

Za bešamel je potrebno: osam dl mlijeka, tri jušne žlice brašna, 200 g parmezana i muškati oraščić – količina po želji.

Povrće nasjeckati na kockice, luk propržiti na malo ulja, pa dodati ostalo povrće i dinstati dvadesetak minuta mješajući.

Na zagrijano ulje dodajte tri žlice brašna i pržite do zlatne boje. Skinite s vatre, dodajte mlijeko stalno miješajući pjenjačom kako biste razbili grudice. Vratite na vatru i kuhajte miješajući dok se ne zgusne. Začinite solju, paprom, malo muškarnog oraščića i parmesan.

Na dno posude za pečenje malo umaka s povrćem. Na to složite tjesteninu, pa umak od povrća i bešamel. Tim

redom slažite dok sve ne potrošite. Zadnji sloj neka bude bešamel. Pokrijte posudu folijom i pecite oko 30 minuta na 180 C°. Nakon toga skinite foliju i pecite oko desetak minuta na 200 C°. Poslužite toplo.

Dobar tek!

Nema raja bez rodnoga kraja!